

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor práce: Josef Růžička
Název práce: Návrh postupu tvorby mapy fiktivního světa podle literární předlohy Andrzeje Sapkowského
Vedoucí práce: Ing. Miroslav Čábelka

Bakalářská práce je zaměřena na tvorbu mapy fiktivního světa z cyklu knih *Zaklínač* od autora uvedeného v názvu práce. Problematika map fiktivních světů nepředstavuje sice úplně kartografický mainstream, ale je příležitostně studována. To lze činit v několika rovinách: při hledání souvislostí kartografie a umění (což je dokonce aktivita ICA komise *Art and Cartography*), z hlediska percepce prostoru na základě informací v textu (což vede na problematiku mentálních map) a v neposlední řadě z hlediska praktické tvorby těchto děl. Z uvedených oblastí se autor ve své práci dotkl pouze té poslední.

Obecně je pro oponenta obtížné tuto práci hodnotit měřítky tradiční bakalářské práce z oblasti kartografie. V situaci, kdy je k dispozici pouze povrchní popis fiktivního světa vyplývající z románů, lze jen těžko hodnotit věcnou správnost a úplnost obsahu mapy, zvláště v situaci, kdy oponent *Zaklínače* nečetl a nezná. Druhá věc je, že výsledné dílo, které má ilustrovat postup tvorby mapy fiktivního světa, má po grafické a do značné míry kartografické stránce do ideálu dost daleko (viz dále). Nicméně špatná mapa světa, který v představách každého čtenáře vypadá trochu jinak, nemůže být apriori důvodem pro negativní hodnocení celé práce, které student jistě věnoval nemalé úsilí. V rámci zachování objektivit bude proto práce hodnocena z hlediska dosažení, resp. nedosažení cílů stanovených v jejím zadání, které je součástí odevzdané papírové verze práce. Ty jsou následující a pro přehlednost jsem k jednotlivým cílům doplnil čísla, na která se v dalším textu odkazují:

(1) Cílem práce je vytvořit návrh pro tvorbu mapy fiktivního světa na základě analýzy podkladů, na kterých je fiktivní svět založen, a následné porovnání s tvorbou mapy světa skutečného. (2) V jejím průběhu budou charakterizovány jeho FG i SG složky, jejich porovnání s jinými světy a připodobnění k realitě. (3) Bude zhodnocen pokus o umístění známé části vybraného světa do funkčního systému celé fiktivní planety na základě vybraných faktorů. (4) Na závěr bude navrhnout postup pro tvorbu takovéto mapy a jejího znakového klíče. V předběžné náplni v SIS je navíc zmíněno, že (5) Práce se dále zaměřuje na různé možnosti tvorby takovéto mapy a že (6) Jako inspirace jsou využity také mapy světa *Zaklínače* od jiných autorů, jejichž kvalita je v práci hodnocena.

Nyní ke splnění jednotlivých cílů:

ad 1) Analýzu podkladů řeší kapitola 6.1, která je součástí metodiky. Pozitivně hodnotím, že autor v rámci možností správně uvažuje nad jejich relevancí. Podklady jsou ovšem popsány je velmi stručně, není řešena jejich podoba a konkrétní způsoby jejich využití. *Jsou to mapy v podobě rastrových obrázků? Případně seznamy místních názvů? Jak přesně je lze pro tvorbu map fiktivního světa využít? Zevrubnější srovnání s tvorbou mapy skutečného světa v textu práce postrádám, byť se autor této problematiky částečně dotýká v kapitole 8. Za „návrh pro tvorbu mapy“ by se dal považovat postup tvorby mapy uvedený v kapitole 7, o kterém bude řeč ještě dále u cíle č. 4. Cíl č. 1 lze tedy považovat za částečně splněný.

ad 2) Tento cíl je z části splněn v kapitole 3, kde je fiktivní svět popsán. Jde podle mého názoru o poměrně zdařilý geografický popis fiktivního světa, na základě něž si o něm lze učinit určitou představu. Očekával bych ovšem, že všechny objekty zmiňované v této kapitole se objeví i na výsledné mapě, ovšem například *Velké moře* a *Severní moře* (zmiňované na str. 22) jsem hledal v mapě marně. V textu práce jsem našel další nekonzistence mezi popisem světa a zobrazením

v mapě (namátkou řeka *Jaruga* je na str. 23 uvedena jako *Jaruka*, v textu na str. 23 je zmíněno 5 hlavních ostrovů souostroví *Skellige*, v mapě jich je znázorněných a pojmenovaných 6). Porovnání s jinými světy je v obecné rovině řešeno ve zdařilé kapitole 2.3, kde je svět Zaklínače vsazen do kontextu klasifikace fiktivních světů. Porovnání s realitou se pak věnuje kapitola 8. Pokus o porovnání fiktivního světa se světem skutečným (reprezentovaný překrytím jeho mapy z OSM) působí poněkud zvláště, bylo by žádoucí smysl tohoto počínání u obhajoby vysvětlit*. Cíl č. 2 lze považovat za splněný s určitými drobnými výhradami.

ad 3) Toto částečně řešeno v kapitole 8, ovšem o vztahu „funkčního systému celé fiktivní planety“ jsem v textu práce nic nenašel. Tento cíl tedy považuji za nesplněný, ovšem z hlediska hodnocení práce to nevnímám jako zásadnější problém.

ad 4) Tento cíl se týká kartografie a jeho splnění lze hodnotit i bez hlubší znalosti světa Zaklínače. Z názvu práce a kontextu jejího zadání usuzuji, že splnění tohoto cíle představuje její klíčovou část. Tohoto cíle se týká kapitola 7, kde autor popisuje jednotlivé typy objektů a kompoziční prvky, které jsou v mapě použity. To je jistě velmi správný postup, potíží je ovšem v tom, že popis je podle mého názoru značně povrchní. Návrh a praktickou realizaci znakového klíče (o kterou by bylo možné řešení celé bakalářské práce opřít) autor řeší jen minimálně. Pokud přistoupíme na myšlenku, že existuje v zásadě neomezené množství způsobů, jak prvky fiktivního světa do mapy umístit a všechny varianty jsou při tom správně, očekával bych, že se autor soustředí právě na praktické řešení tvorby mapy, tj. otázky typu jak vytvořit symboly vhodné pro imitaci staré mapy, v jakém softwaru to lze nejnázem provést atd.

Autorem navržené znaky působí z hlediska kartografického stylu nekonzistentně: například geometrický symbol pro sídla (zjevně vycházející z tvaru používaného pro popis *interstate highways* v USA) versus symbolický symbol pro les, tvořený idealizovaně namalovanými stromy. *V práci jsem nikde nenašel, zda byly znaky převzaty či je vytvořil autor a jakým způsobem. Pozitivně hodnotím nápad vytváření plošných objektů přes pečlivé umístování symbolických bodových objektů, byť se to v díle úplně nepodařilo, a také zmínku o tom, že u toho typu map by se mělo uvažovat nad typografií (což se ovšem ve výsledném díle nepodařilo rovněž).

I mimo návrh znakového klíče nabízelo téma prostor k celé řadě úkolů: od tvorby realistického pobřeží (*jak autor vlastně pobřeží tvořil?), řešení umístování bodových symbolů použitých pro kopečkovou metodu tak, aby nepůsobily uniformně atd.

Cíl č. 4 považuji z hlediska hodnocení práce za zásadní a splněný pouze částečně.

ad 5) Tento cíl řeší kapitola 5. Ta má ovšem jen dvě strany a je napsaná velmi povrchně. Očekával bych zde ukázky konkrétních map či literaturu věnovanou různým přístupům k tvorbě map (ne nutně fiktivních světů) imitující zejména staré mapy, různé výtvarné techniky atd., viz například rešeršní části bakalářských prací J. Hrubého (2008) či A. Bači (2009), které se věnují příbuzné problematice. Celkově je odborná kartografická literatura použitá při zpracování práce omezena téměř pouze na základní kartografické učebnice, které se ale fantasy mapám v podstatě nevěnují. Cíl č. 5 považuji z hlediska hodnocení za důležitý, protože v zásadě představuje rešeršní část kartografických partií práce, a za z větší části nesplněný.

ad 6) Přehled existujících map fiktivního světa Zaklínače přináší kapitola 4, konkrétní mapy jsou pak uvedeny v přílohách na konci práce. Jejich hodnocení je nicméně ve většině případů opět velmi povrchní. *Na místě by byla i otázka, co všechno lze na rozdíl od standardního kartografického díla hodnotit u map fiktivního světa. Polohovou přesnost? Úplnost? Aktuálnost? Použité kartografické vyjadřovací prostředky? Cíl č. 6 považuji za splněný pouze částečně.

Celkově je tedy z pohledu kartografa hodnotitelné zejména splnění cílů 4), 5) a 6), které ve všech případech nedopadá úplně příznivě, zejména z důvodu povrchnosti zpracování.

Co se týká formální stránky práce, obsahuje celou řadu gramatických (shoda podmětu s přísudkem) a stylistických chyb. Trpí rovněž terminologickými problémy (namátkou *obecně kartografická mapa* na str. 38, *vyplnit linii bodovými znaky* na str. 42 apod.).

Samotná mapa, která je přílohou práce a která měla ilustrovat praktickou aplikaci navržené metodiky, rovněž není ideální. Celkově působí graficky nekonzistentním dojmem, kdy se autor na jednu stranu snaží napodobit styl starých map (kopečkovou metodou) a použije pro ní zcela moderně působící znaky. Výsledek pak působí přinejmenším zvláštně, možná až parodicky. Nejvýznamnější kartografické prohřešky uvádím dále: konstantní tloušťka řek od pramene k ústí nezávisle na jich délce, uniformní mechanické rozmístování symbolů tvořících pohoří, popis významných hor je orientovaný zvláštním způsobem, popis jednotlivých správních oblastí je malý a nerespektuje pravidla pro popis areálu, některé žluté a bílé popisy mají ohraničení způsobující jejich zhoršenou čitelnost, měřítko se svým stylem zpracování nehodí k tomuto typu mapy, moře je v mapě chybně znázorněné (odhaduji, že to pravděpodobně není jen pás o konstantní šířce a nekončí přesně na hranici *Severních království*), ostrovy šly popsat i bez očíslování, překlapy v nadpisu a v legendě ve slově území, šrafování je graficky nevhodný způsob vyjádření pro tento styl mapy, přírodní prvky by v legendě mohly být nepravidelným tvarem, v legendě je nevhodně rozlišeno *hory* vs. *významná hora* (asi by bylo lépe uvést pohoří). Pozitivně naopak hodnotím nápad na přiřazení měst a osad do jednotlivých neurčitě vymezených správních oblastí pomocí barev a použití znaků/erbů států na mapovém listu.

Celkově se student se pustil podle mého názoru do náročného tématu, které z pohledu toho, co se očekává od bakalářské práce, uchopil z pohledu světa Zaklínače pravděpodobně velmi dobře, ovšem z kartografického hlediska značně povrchně. I tak by mohla práce uspět, kdyby v rámci ní vzniklo alespoň graficky zdařilé dílo a autor se soustředil se na techniky použité v jeho tvorbě (pokud zůstaneme u třetí kategorie možnosti zpracování fantasy map, zmiňované v úvodním odstavci), případně na interdisciplinární přesah kartografie do umění či literatury. To se ovšem podle mého názoru nepovedlo.

S ohledem na výše uvedené připomínky a skutečnost, že se alespoň některé – byť z mého pohledu nikoliv ty zásadní – cíle práce naplnit podařilo, doporučuji práci podmíněně k obhajobě, s tím, že hodnocení navrhuji mezi **dobře** a **neprospěl**, v závislosti na prezentaci a reakci studenta na otázky při obhajobě.

Pro účely obhajoby by měl student reagovat na připomínky označené výše v textu znakem (*) a zejména v prezentaci podrobně vysvětlit svůj přínos k *návruhu postupu tvorby mapy fiktivního světa*, aby bylo zřejmé, co přesně může komise hodnotit.

V Praze dne 29. 5. 2019

RNDr. Jakub Lysák, Ph.D.